

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR
PRZEMOCY W RODZINIE
NA LATA 2016-2023**

Pszczyna 2016 rok

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie.....	3
I. Podstawy prawne.....	3
II. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie.....	3
III. Zadania służb powołanych do realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.....	4
IV. Diagnoza zjawiska przemocy w Gminie Pszczyna.....	6
V. Założenia Gminnego Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Pszczyna.....	8
VI. System przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Pszczyna.....	9
VII. Źródła finansowania.....	13
Podsumowanie.....	13

WPROWADZENIE

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym jego osobowość, poglądy, system wartości. Rodzice czy opiekunowie są wzorem dla dzieci. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami oparte na miłości i zrozumieniu. Kiedy następuje dezorganizacja, rodzina nie jest w stanie realizować swoich podstawowych funkcji i zadań, role w rodzinie ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz z oczekiwaniami społecznymi. Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie i bez wątpienia należy zaklasyfikować ją do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Wśród wielu zatrważających zjawisk obserwujemy jeszcze jedno – przemoc staje się towarem sprzedawanym w licznych programach telewizyjnych, główną atrakcją filmów czy gier komputerowych. Ma swojego „odbiorcę” wśród niemal wszystkich grup wiekowych. Przemoc stała się zatem swoistym rodzajem rozrywki, zabawy. Choć przemoc, agresja jako forma zachowań społecznych istniała od zarania dziejów we wszystkich kulturach i religiach, to właśnie obecnie obserwujemy zjawisko swoistego rozkwitu, eskalacji przemocy, a jednocześnie wzrastającego nią zainteresowania. Na zagadnienie przemocy domowej można spojrzeć z wielu perspektyw, bowiem przemocą domową zajmuje się szereg dyscyplin naukowych, takich jak: psychologia, pedagogika, prawo, socjologia, polityka społeczna itp. Precyzyjne zdefiniowanie tego zjawiska nastrocza wielu problemów interpretacyjnych. Przemoc w rodzinie można oceniać w kategoriach prawnych, moralnych, psychologicznych i społecznych. Pomimo tego, iż przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do zdiagnozowania, to zdaniem specjalistów - rozmiary i szkodliwość zjawisk związanych z przemocą w rodzinie wskazują, że jest to jeden ze szczególnie ważnych problemów społecznych w Polsce. Wymaga on podjęcia szerokiego, dobrze zorganizowanego, zaplanowanego na kilka lat programu przeciwdziałania przemocy.

I. PODSTAWY PRAWNE

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity z dnia 24 sierpnia 2015 roku Dz. U. z 2015 r. poz. 1390)
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity z dnia 16 stycznia 2015 r. Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.)
3. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity z dnia 04 sierpnia 2015 r. Dz. U. z 2015 r. poz. 1286 z późn. zm.)
4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 Nr 209 poz. 1245)
5. Uchwała Nr VIII/74/11 Rady Miejskiej w Pszczynie z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie określania trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania (tekst jednolity: Uchwała Nr XVI/157/15 Rady Miejskiej w Pszczynie)

II. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE

Według definicji zawartej w art. 2 pkt. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie **przemoc** to:

„Jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1 (członek rodziny – osoba najbliższa w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88 poz. 553 z późn. zm.), a także inna osoba wspólnie zamieszkująca lub gospodarująca), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.”

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem, które występuje na całym świecie. Najczęściej dotyka ona najsłabszych, którzy nie potrafią sami się obronić, przede wszystkim kobiety i dzieci. Przemoc ta jest tym bardziej dotkliwa, ponieważ pochodzi od osób najbliższych, które powinny obdarowywać miłością i gwarantować poczucie bezpieczeństwa.

Zjawisko przemocy w rodzinie odkrywa wiele mitów i fałszywych przeświadczeń. Z jednej strony przeszkadzają one w pomaganiu ofiarom przemocy, z drugiej, służą usprawiedliwianiu sprawców. Część błędnych przekonań powoduje, iż ofiary przemocy, uważają, że nie można temu zapobiec, że nie mają na to wpływu. Wbrew powszechnemu mniemaniu przemoc występuje we wszystkich środowiskach rodzinnych. Zdaniem socjologów kulturowo uwarunkowanym źródłem konfliktów rodzinnych jest współczesny model rodziny, który izoluje ją od otoczenia. Sprawia, że rodzina boryka się sama ze swymi problemami, bez wsparcia z zewnątrz. Rodzina w swojej naturze zawiera wiele czynników konfliktogennych. Jednym z nich jest fakt skupienia różnych płci, temperamentów, osobowości, potrzeb zainteresowań czy doświadczeń jednostek w rodzinie.

Istnieje wiele określeń zjawiska przemocy. Według J. Merlibrudy przemocą domową na gruncie psychologii określa się: „każde działanie lub rażące zaniedbanie dokonane przez jednego z członków rodziny przeciwko pozostałym, wykorzystujące istniejącą lub stworzoną przez okoliczności przewagę siły lub władzy i powodujące u ich ofiar szkody lub cierpienia, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie fizyczne bądź psychiczne”.

Określenie to obejmuje zarówno małżonków, partnerów, dzieci, rodzeństwo, rodziców i starszych członków rodziny. Grupą krzywdzoną są osoby słabsze i starsze. Jest to szczególnie widoczne, gdy zmienia się proporcja kondycji między nimi a agresorem na ich niekorzyść.

Przemoc domowa:

- jest intencjonalna, tzn. jest zamierzonym działaniem człowieka lub zaniechaniem działania i ma na celu kontrolę nad ofiarą;
- narusza prawa i dobra osobiste ofiary – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa człowieka: prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku;
- powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na szkody osłabiając jej zdolność do samoobrony.

Wyróżnia się cztery podstawowe rodzaje przemocy:

1. Przemoc fizyczną, obejmującą działania bezpośrednie, które wyrządzają ból i cierpienie fizyczne.
2. Przemoc psychiczną, która jest bezpośrednim działaniem krzywdzącym, wykorzystującym mechanizm procesów psychologicznych.
3. Przemoc seksualną, działającą w obszarze zachowań seksualnych, naruszającą intymność pożycia.
4. Przemoc ekonomiczną, dotyczącą warunków materialnych, która opiera się na uzależnieniu ofiary od statusu materialnego sprawcy.

Każdej z wymienionych rodzajów przemocy towarzyszą charakterystyczne jej formy.

Rodzaje przemocy	Formy przemocy
przemoc fizyczna	popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką, pięściami, bicie przedmiotami, parzenie, polewanie żrącymi substancjami, używanie broni, ograniczanie dostępu do pożywienia, nieudzielanie koniecznej pomocy
przemoc psychiczna	poniżanie, naśmiewanie się z poglądów, pochodzenia, religii, stała krytyka, wmawianie chorób psychicznych, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami, wymuszanie i domaganie się posłuszeństwa, upokarzanie, zawstydzanie, szantażowanie, stosowanie gróźb
przemoc seksualna	sadystyczne formy współżycia seksualnego, wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, krytyka zachowań seksualnych
przemoc ekonomiczna	niezaspakajanie materialnych potrzeb rodziny, odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zawodowej, zmuszanie do pracy bez wynagrodzenia

III. ZADANIA SŁUŻB POWOŁANYCH DO REALIZACJI USTAWY O PRZECIWDZIAŁANIU PRZEMOCY W RODZINIE

Podmioty wymienione w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wskazane do realizowania działań w ramach procedury „Niebieskiej Karty”:

1. Jednostki organizacyjne pomocy społecznej
2. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
3. Policja
4. Publiczne i niepubliczne placówki ochrony zdrowia
5. Placówki oświatowo-wychowawcze

Każda z wymienionych instytucji w ramach swoich kompetencji zobowiązana jest do podejmowania działań zmierzających do udzielenia wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie.

W ramach procedury „Niebieskiej Karty” pracownik socjalny **jednostki organizacyjnej pomocy społecznej**:

- 1) diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- 2) udziela kompleksowych informacji o:
 - a) możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
 - b) formach pomocy dzieciom doznającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc,
 - c) możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- 3) organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- 4) zapewnia osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb, schronienie w całodobowej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 5) może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

W ramach procedury przedstawiciel **gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych**:

- 1) diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- 2) udziela kompleksowych informacji o:
 - a) możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
 - b) formach pomocy dzieciom doznającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc,
 - c) możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- 3) organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- 4) może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

W ramach procedury **funkcjonariusz Policji**:

- 1) udziela osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, niezbędnej pomocy, w tym udziela pierwszej pomocy;
- 2) organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;

- 3) podejmuje, w razie potrzeby, inne niezbędne czynności zapewniające ochronę życia, zdrowia i mienia osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, włącznie z zastosowaniem na podstawie odrębnych przepisów w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, środków przymusu bezpośredniego i zatrzymania;
- 4) przeprowadza, o ile jest to możliwe, z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, rozmowę, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, oraz wzywa osobę, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego;
- 5) przeprowadza na miejscu zdarzenia, w przypadkach niecierpiących zwłoki, czynności procesowe w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa;
- 6) podejmuje działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, w szczególności składa systematyczne wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą.

W ramach procedury **przedstawiciel ochrony zdrowia** każdorazowo udziela osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, informacji o możliwościach uzyskania pomocy i wsparcia oraz o uprawnieniu do uzyskania bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie.

Jeżeli stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, wymaga przewiezienia jej do podmiotu leczniczego, formularz "Niebieska Karta - A" wypełnia przedstawiciel podmiotu leczniczego, do którego osoba ta została przewieziona.

Przedstawicielem ochrony zdrowia uprawnionym do działań jest osoba wykonująca zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna i ratownik medyczny.

W ramach procedury **przedstawiciel oświaty**:

- 1) podejmuje działania, o których mowa w § 11 pkt 2 lit. a i c oraz pkt 3 i 5 Rozporządzenia w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”;
- 2) diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w tym w szczególności wobec dzieci;
- 3) udziela kompleksowych informacji rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia rodzinie, w tym o formach pomocy dzieciom świadczonych przez instytucje i podmioty w zakresie specjalistycznej pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

IV. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W GMINIE PSZCZYNA

Liczba mieszkańców w Gminie Pszczyzna wynosi 50.788 z czego liczba mężczyzn to 24.460, a kobiet – 26.328 (stan na dzień 31.12.2015 r.). Z analizy danych statystycznych wynika, że w przeważającej większości osobami narażonymi na doznawanie przemocy są kobiety natomiast mężczyźni wskazywani są jako osoby podejrzane o stosowanie przemocy domowej.

Przemoc to najczęściej spotykana forma agresji interpersonalnej. Wciąż jednak jest to zjawisko trudne do oszacowania. Osoby doznające przemocy najczęściej ukrywają fakt bicia i wykorzystywania przed otoczeniem, rzadko również decydują się na fachową pomoc którejś z zajmujących się tym problemem instytucji. Z analizy poniższych danych wynika, iż coraz więcej osób decyduje się na podjęcie terapii oraz korzystanie ze wsparcia psychologicznego jako jednej z form sprzyjającej zmianie postaw wobec przemocy oraz jako forma radzenia sobie w trudnych sytuacjach kryzysowych a zwłaszcza w sytuacji przemocy w rodzinie.

Złożoność i stopień skomplikowania formalnych jak i emocjonalnych relacji rodzinnych sprawia też, że instytucje nie są często w stanie wniknąć w dotkniętą problemem rodzinę i skutecznie interweniować w przypadku kryzysu. Incydenty przemocy wewnątrzrodzinnej są dość łatwe do ukrycia w początkowej fazie występowania. Trzeba podkreślić, iż przemoc nie jest rozwiązaniem konfliktów rodzinnych i bezpośrednia reakcja na nią, jak również długotrwałe jej skutki przyczyniają się do wewnętrznego rozbitcia rodziny. Z tego powodu ważne jest by osoba doznająca przemocy w miarę możliwości jak najszybciej uzyskała dostęp do profesjonalnego wsparcia psychologicznego. Coraz częściej reakcję na przemoc analizuje się w kategoriach urazu psychicznego, który czyni jednostkę bezsilną, rodzi się strach i poczucie zagrożenia.

Wyodrębniono trzy typy zaburzeń powstałych w wyniku działania urazu:

- zaburzenia pourazowe – czyli odtwarzanie urazu w postaci natrętnych wspomnień - pojawiają się w okresie do sześciu miesięcy od zakończenia działania agresora pod postacią: odrętwienia uczuciowego, izolowania się od ludzi, „wybuchu” strachu, paniki, agresji, trudności z koncentracją, często wiąże się z tym lęk, depresja,
- zaburzenia adaptacyjne – występują, gdy doświadczenie miało charakter psychospołeczny - pojawiają się w okresie jednego miesiąca od zdarzenia, ich objawy to: lęk, depresja, poczucie niemożności opanowania sytuacji, ograniczona zdolność pokonywania codziennych trudności,
- zaburzenia dysocjacyjne – rozpoznawane, gdy po przeprowadzeniu badań medycznych nie stwierdza się przyczyn organicznych - zaburzenia te można określić, jako przekształcenie się nierozwiązanych problemów w objaw fizyczny.

Trudna do zrozumienia niemożność uwolnienia się od przemocy, a także utrzymujące się czasem wiele lat trudności w funkcjonowaniu i lęk, mimo odseparowania się od sprawcy i braku realnego zagrożenia – to charakterystyka sytuacji psychologicznej ofiar przemocy w rodzinie.

Wspominając o osobach doświadczających przemocy nie można zapomnieć o osobach stosujących przemoc, dla nich również przewidziana jest pomoc psychologiczna w formie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych jak również działań terapeutycznych. Wsparcie to polega między innymi na:

- powstrzymaniu osoby stosującej przemoc w rodzinie przed dalszym stosowaniem przemocy;
- rozwijaniu umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez używania przemocy;
- uznaniu przez osobę stosującą przemoc w rodzinie swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy;
- zdobyciu i poszerzeniu wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie;
- zdobyciu umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy;
- uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

Z przedstawionych danych wynika, że następuje wzrost zainteresowania tą formą wsparcia, w szerszej perspektywie działania te, mają na celu kształtowanie prawidłowych postaw zgodnych z normami społecznymi.

Z danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pszczynie wynika, iż w 2011 roku wpłynęły 53 wnioski o podjęcie działań w stosunku do osób podejrzanych o nadużywanie alkoholu, w roku 2012 wniosków tych było 81, w roku 2013 - 55, natomiast w roku 2014 - 75. W większości przypadków w rodzinach tych występuje zjawisko przemocy. Z analizy danych Komendy Powiatowej Policji w Pszczynie wynika, że znaczna większość interwencji policji spowodowana jest nadmiernym spożywaniem alkoholu, który doprowadza do konfliktów i destabilizacji życia rodzinnego. Wielokrotnie po tych interwencjach zakładana jest „Niebieska Karta”. Problem alkoholowy jest jednym z głównych czynników przyczyniającym się do agresywnych zachowań. W tych przypadkach konieczne jest by osoby stosujące przemoc w pierwszej kolejności podjęły leczenie odwykowe, a w późniejszym etapie uczestnictwo w programie korekcyjno-edukacyjnym.

Na przestrzeni lat 2011-2014 w gminie Pszczyna zauważalny jest wzrost ujawniania przypadków przemocy w rodzinie. W roku 2012 w 61 rodzinach prowadzona była procedura „Niebieskiej Karty”, natomiast w roku 2013 już 79, a w 2014 - 85. Otwarcie się na problem przemocy, jak również fakt rosnącego zainteresowania zjawiskiem przemocy, o którym szeroko dyskutują media, ułatwia tym osobom podjęcie działań zmierzających do poprawy własnej sytuacji. Osoby doświadczające przemocy coraz chętniej korzystają z uczestnictwa w grupach wsparcia, poradnictwa psychologicznego i prawnego.

Dane statystyczne dotyczące przemocy w rodzinie:

Tabela nr 1. Przemoc w rodzinie w ujęciu statystycznym na terenie powiatu pszczyńskiego w latach 2011-2014

Przemoc w rodzinie	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
Liczba Sporządzonych Niebieskich Kart dane KPP w Pszczynie	Brak danych	111	107	144
Interwencje Policji dotyczące przemocy w rodzinie	170	127	115	189
Liczba zatrzymanych sprawców przemocy w rodzinie	14	42	7	34
Liczba sprawców przemocy domowej będących pod wpływem alkoholu	97	44	75	142
Liczba osób umieszczonych w Izbie wytrzeźwień po interwencji dotyczącej przemocy w rodzinie	59	30	32	74
Liczba osób korzystających ze wsparcia psychologicznego w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie	26	22	10	21
Osoby uczestniczące w programie korekcyjno-edukacyjnym	22	28	22	15
Osoby które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny	12	12	14	10

Źródło: KPP w Pszczynie, PCPR w Pszczynie. Opracowanie OPS Pszczyna.

Tabela nr 2. Liczba osób objętych działaniami GKRPA w Pszczynie w ujęciu statystycznym

Liczba wniosków	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
Liczba wniosków które wpłynęły do GKRPA w związku z podejrzeniem nadużywania alkoholu	53	81	55	75
Liczba wniosków które wpłynęły do GKRPA z OPS w Pszczynie o podjęcie działań w ramach kompetencji	Brak danych	Brak danych	15	20

Źródło: UM w Pszczynie/GKRPA w Pszczynie. Opracowanie OPS Pszczyna

Tabela nr 3. Procedura Niebieskiej Karty - dane statystyczne

Liczba rodzin w których występuje lub istnieje podejrzenie przemocy domowej		Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
		61	79	85
Liczba sprawców		61	69	76
W tym:	Kobiety	1	2	9
	Mężczyźni	60	67	67
Liczba ofiar		61	71	90
W tym:	Kobiety	60	69	79
	Mężczyźni	1	2	9
	Dzieci	-	3	6
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart C przez Zespół Interdyscyplinarny/ Grupę Roboczą		31	48	75
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart D przez Zespół Interdyscyplinarny/ Grupę Roboczą		19	38	40
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia, porad i konsultacji Punktu Interwencji Kryzysowej Ośrodka Pomocy Społecznej		68	94	55

Źródło: OPS Pszczyna

V. ZAŁOŻENIA GMINNEGO SYSTEMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE PSZCZYNA

1. Najważniejsze jest bezpieczeństwo osoby doznającej przemocy.
2. Za przemoc zawsze odpowiedzialny jest sprawca przemocy, bez względu na to, co zrobiła osoba doznająca przemocy.
3. Nikt nie ma prawa stosować przemocy wobec drugiego człowieka.
4. Nie ma żadnego uzasadnienia ani usprawiedliwienia przemocy domowej.
5. Podstawowym zadaniem jest zatrzymanie przemocy, bez tego pomoc jest nieskuteczna.
6. Ofiara przemocy w rodzinie cierpi na skutek wielokrotnego urazu.
7. Zrozumiałe i dopuszczalne są wahania i niekonsekwencje w zachowaniu i decyzjach, bowiem jest to jeden z objawów doznanego urazu.

VI. SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ W GMINIE PSZCZYNA

Art. 6. ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie brzmi:

1. **Zadania w zakresie przeciwdziałania** przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity z 16 stycznia 2015 r. Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.) lub ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity z dnia 04 sierpnia 2015 r. Dz. U. z 2015 r. poz. 1286 z późn. zm.), chyba, że przepisy niniejszej ustawy stanowią inaczej.
2. **Do zadań własnych** gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:
 - 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;

- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych;

W celu realizacji zadań określonych w art. 6 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w Gminie Pszczyna uruchamia się system przeciwdziałania przemocy w rodzinie oparty na:

- 1) pracy Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- 2) pomocy psychologicznej dla osób doznających przemocy
- 3) pomocy psychologicznej dla dzieci – osób doznających przemocy, ze szczególnym uwzględnieniem przemocy seksualnej,
- 4) pomocy psychologicznej, prawnej, medycznej, socjalnej dla osób w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych.
- 5) pomocy psychologicznej dla osób stosujących przemoc - skierowanie na program korekcyjno-edukacyjny
- 6) pracy Punktu Interwencji Kryzysowej w OPS,
- 7) miejsc w mieszkaniu chronionym OPS przeznaczonym dla osób doznających przemocy
- 8) ścisłej współpracy z różnymi instytucjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Zasoby instytucjonalne Gminy Pszczyna świadczące pomoc osobom doznającym przemocy:

- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Pszczynie,
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszczynie,
- Punkt Interwencji Kryzysowej przy OPS w Pszczynie,
- Mieszkanie chronione OPS dla osób doznających przemocy,
- Wydział Rodzinny i Nieletnich Sądu Rejonowego w Pszczynie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pszczynie,
- Pszczyński Zarząd Edukacji w Pszczynie wraz z placówkami oświatowo-wychowawczymi (Przedszkola, Szkoły Podstawowe, Zespoły Szkolno-Przedszkolne, Szkoły Gimnazjalne),
- Prokuratura Rejonowa w Pszczynie,
- Powiatowa Komenda Policji w Pszczynie,
- Zespół Opieki Zdrowotnej w Pszczynie,
- Przedstawiciele jednostek organizacyjnych Starostwa Powiatowego,
- Organizacje pozarządowe.

Strategia i metody działania:

Podejmowane przez gminę działania mają na celu:

- zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie,
- zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy (psychologicznej, prawnej, terapeutycznej, socjalnej) dla osób doświadczających przemocy w rodzinie,
- zwiększenie skuteczności i powstrzymanie sprawców przemocy od zachowań agresywnych i społecznie nie akceptowalnych.

Pomaganie rodzinom, w których dochodzi do przemocy jest procesem, który został podzielony na następujące etapy:

1. **Rozpoznanie przemocy w rodzinie** – wszelkie zaobserwowane jej przejawy bądź podejrzenie przejawów wymagają indywidualnego rozpatrzenia po to, aby podejmowane działania przyniosły pozytywne rezultaty, a nie pogorszyły sytuacji.
2. **Diagnoza wstępna** – zorientowanie się czy i jakie bezpośrednie niebezpieczeństwo zagraża ofiarom, czy potrzebna jest natychmiastowa izolacja, kto może i powinien zareagować.
3. **Interwencja** – działanie w celu zatrzymania przemocy podejmowane nie tylko przez policję, ale także inne instytucje.
4. **Diagnoza szczegółowa** – dokładne rozpoznanie sytuacji rodziny, jej potrzeb, rozmiarów i przyczyn przemocy, a także deficytów i zasobów.

5. **Opracowanie planu pomocy** – plan powinien uwzględniać wszelkie działania, które mogą wpłynąć na zmianę funkcjonowania rodziny, a więc oprócz pomocy i wspierania ofiar, na trwałą zmianę zachowania sprawcy przemocy i jego postawę wobec ofiar - jest on planowany z zainteresowanymi osobami i akceptowany przez nie.
6. **Realizacja planu pomocy** - przy wychodzeniu z sytuacji przemocy, trwającej nieraz wiele lat, niezbędne jest zaplanowanie kolejnych kroków na miarę coraz większych możliwości ofiary, przechodząc do coraz trudniejszych zadań, aby wzrastała wiara w możliwość uporania się z problemem.
7. **Korekta planu pomocy** – śledzenie na bieżąco realizacji planu i wprowadzenie w razie potrzeby zmian prowadzących do bardziej skutecznego działania.

Procedura uruchomienia „Niebieskiej Karty”:

Każda osoba poszkodowana ma prawo do pomocy w tym spisania "Niebieskiej Karty" w sytuacji gdy jest dotknięta przemocą.

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą nie wymaga jej zgody.

"Niebieska Karta" jest formularzem opisującym sytuacje, w których dochodzi do przemocy w rodzinie, a także działania podejmowane na rzecz osoby poszkodowanej. Wszczęcie procedury "Niebieskiej Karty" następuje w przypadku powzięcia, w toku prowadzenia czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Niebieska Karta może być wypełniona przez:

- funkcjonariusza policji,
- pracownika socjalnego,
- lekarza, pielęgniarkę, położną, ratownika medycznego,
- pedagoga, wychowawcę,
- członka gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

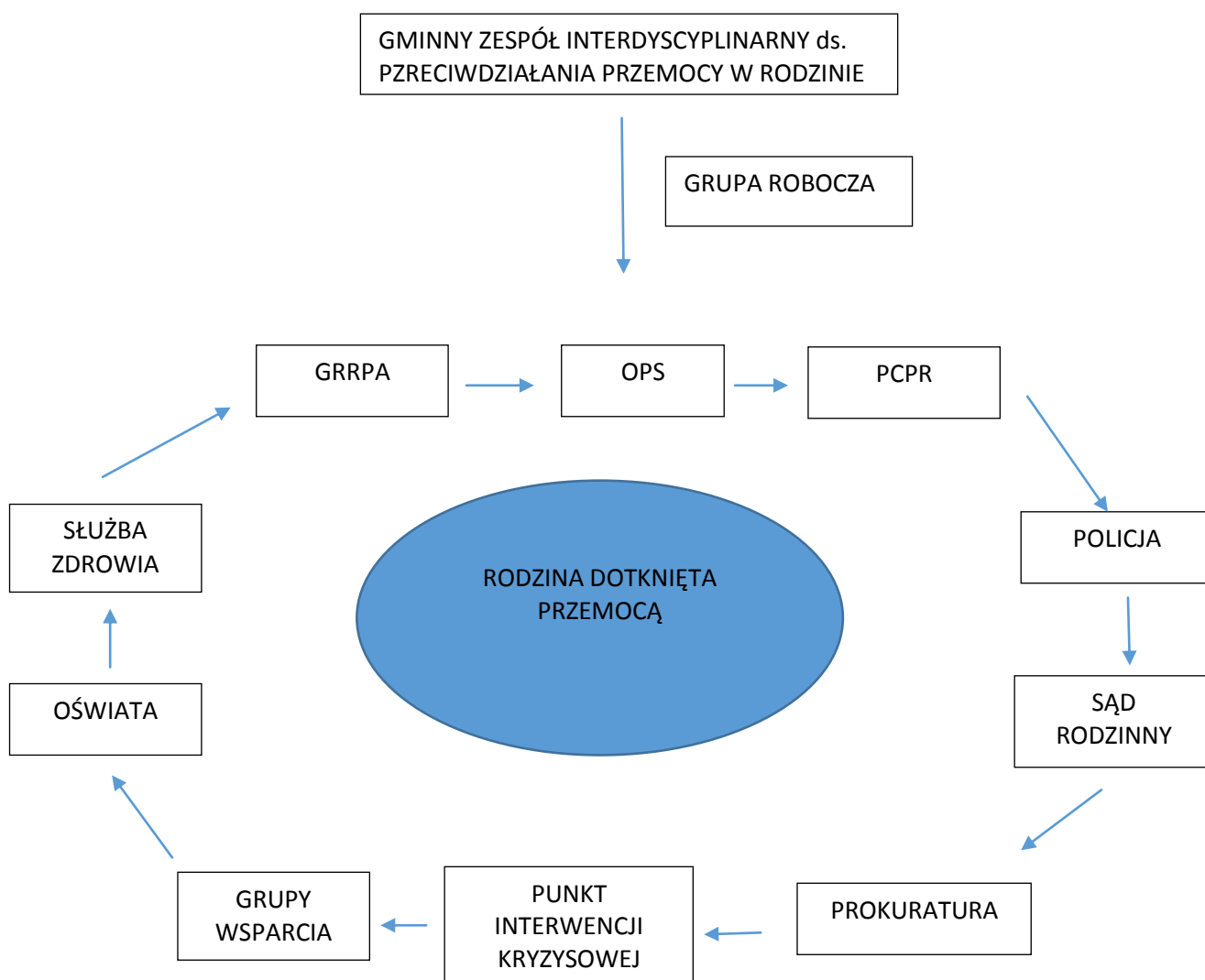
Po wypełnieniu "Niebieska Karta" jest przekazywana do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie z siedzibą w Pszczynie przy ul. Kilińskiego 5a. Przewodniczący może powołać grupę roboczą w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie.

Wszczynając procedurę "Niebieskiej Karty" podejmuje się działania interwencyjne mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa każdej osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.

Szczegółowe działania w Gminie Pszczyna:

1. Przeprowadzanie specjalistycznych szkoleń dla: pracowników socjalnych, pracowników służby zdrowia, członków gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, dzielnicowych w zakresie świadczenia pomocy ofiarom przemocy domowej (jak udzielać wsparcia, w jaki sposób kierować ofiarę przemocy do różnych instytucji, wzmacnianie konsekwentnych zachowań i postaw).
2. Systematyczna edukacja społeczności Gminy Pszczyna poprzez lokalne media, która ma przede wszystkim na celu odkłamanie mitów i stereotypów utrudniających pomaganie, a także pokazywanie możliwości udzielenia pomocy i pozytywnych przykładów wyjścia z sytuacji przemocy (drukowanie ulotek, zakup broszur, zamieszczanie w lokalnej prasie i gablotach stałych informacji, gdzie można szukać pomocy, itp.)
3. Powołanie Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w składzie:
 - przedstawiciel Ośrodka Pomocy Społecznej w Pszczynie,
 - przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
 - przedstawiciel Policji,
 - przedstawiciel oświaty,
 - przedstawiciel ochrony zdrowia,

- przedstawiciel organizacji pozarządowej,
 - przedstawiciel kuratora sądowego,
 - przedstawiciel prokuratury.
4. Funkcjonowanie Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i powoływanych przez niego grup roboczych z następującym zakresem działań:
 - przyjmowanie wniosków dotyczących przemocy domowej i uruchamianie procedur mających na celu powstrzymanie przemocy,
 - tworzenie własnych dokumentów potwierdzających występowanie przemocy domowej, takich jak: notatki urzędowe wynikające z obserwacji, rozmów, protokołów z rozmów z ofiarami przemocy domowej i członkami ich rodzin,
 - prowadzenie rozmów z ofiarami i sprawcami przemocy w rodzinie – zgodnie z zapisami procedury „Niebieskiej Karty”
 - prowadzenie dyżuru w Punkcie Interwencji Kryzysowej przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Pszczynie, a w trakcie tych dyżurów: udzielanie wsparcia ofiarom, kierowanie ofiar przemocy domowej do specjalistów, kierowanie i motywowanie do udziału ofiary w Grupie Wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie
 - występowanie z wnioskami do Prokuratury o wszczęcie postępowania przygotowawczego w sprawie o znęcanie się nad rodziną,
 - w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej
 - występowanie do Komendy Powiatowej Policji w Pszczynie z wnioskiem o podjęcie działań interwencyjnych przez dzielnicowego lub o podjęcie innych działań prewencyjnych, w sprawach, gdzie ujawniono zagrożenie przemocą w rodzinie,
 - motywowanie i kierowanie sprawców przemocy do wzięcia udziału w kompleksowym programie korekcyjnym dla sprawców przemocy domowej,
 - inicjowanie podejmowania natychmiastowych interwencji powstrzymujących przemoc,
 - monitorowanie prowadzonych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
 - prowadzenie całości dokumentacji w sprawach przemocy domowej,
 - występowanie w charakterze świadka w sprawach o przestępstwo z art. 207 kk., tj. o znęcanie się nad rodziną, w postępowaniu przygotowawczym i postępowaniu karnym przed sądem,
 5. Tworzenie Grup Roboczych w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach, w składzie w zależności od problematyki danej rodziny. W skład takich grup mogą wchodzić przedstawiciele Komendy Powiatowej Policji, Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Oświaty, przedstawiciel Sądu (kurator), ochrony zdrowia lub przedstawiciele innych podmiotów w zależności od potrzeb.
 6. Udzielanie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie w Punkcie Interwencji Kryzysowej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Pszczynie.
 7. Psychologiczna pomoc ofiarom przemocy w Grupie Wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.
 8. Współpraca z instytucjami prowadzącymi Ośrodki Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w celu ustalenia precyzyjnych zasad umieszczania tam osób.
 9. Udzielanie schronienia w mieszkaniu chronionym OPS dla ofiar przemocy domowej.
 10. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pszczynie w zakresie kierowania osób do Ośrodków Interwencji Kryzysowej, specjalistycznych ośrodków wsparcia oraz kierowania sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.
 11. Pomoc psychologiczna dla dzieci, które są ofiarami przemocy w rodzinie.
 12. Ochrona osób w podeszłym wieku oraz osób niepełnosprawnych przed przemocą domową.
 13. Wszelkie inne działania mogące przyczynić się do powstrzymywania przemocy w rodzinie, a nieujęte w niniejszym programie.

SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE PSZCZYNA

VII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Głównym źródłem finansowania zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie będą środki pochodzące z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nakłada na gminę obowiązek podejmowania zadań służących ochronie przed przemocą, w oparciu o środki uzyskane z zezwoleń na sprzedaż alkoholu. Dodatkowo będą to środki oddane do dyspozycji Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Pszczynie przeznaczone na zadania związane z przemocą w rodzinie. Odrębne źródło środków mogą stanowić te pochodzące z dotacji, konkursów i projektów unijnych.

PODSUMOWANIE

Przemoc w rodzinie jest głównym problemem przestrzegania praw człowieka. Jest zjawiskiem, którego zasięg jest znacznie większy, niż odnotowują to przeprowadzane badania i statystyki. Najczęstszymi powodami kłótni w polskich rodzinach jest brak pieniędzy, bezrobocie, nadużywanie alkoholu, nie wypełnianie obowiązków domowych, trudności wychowawcze, złe stosunki małżeńskie, sąsiedzkie oraz nie rzadko choroby natury psychicznej. Często zdarza się, że z pozoru błaha awantura przeradza się w prawdziwy dramat. Wzrastające odsetki zarejestrowanych sytuacji stosowania przemocy świadczą o tym, iż coraz trudniej jest się nam wzajemnie komunikować. Nadal wiele osób doznających przemocy zaprzecza istnieniu problemu w ich środowisku. Wynika to z wielu aspektów: wstyd, bezradność, nieufność, obawy o własne zdrowie i życie oraz brak gotowości do zmiany dotychczasowego trybu życia. Ponadto część błędnych przekonań będących w świadomości społeczeństwa powoduje, iż osoby doznające przemocy nie potrafią temu zjawisku zapobiec. Prawo ofiary do bezpieczeństwa, do niepoddawania się przemocy jest priorytetowe w gminnej polityce społecznej za pośrednictwem Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Rodzina jest podstawowym i najlepszym miejscem na świecie dziecka, w którym ono wzrasta i rozwija się. W przyszłości to dziecko stanie się dorosłym, założy własną rodzinę i najczęściej będzie powielało wyuczone role, stosowało podobne metody wychowawcze. Istnieje konieczność podejmowania działań zmierzających do przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Gdy rodzina otworzy się na kłopoty, wykaże zrozumienie, cierpliwość i przede wszystkim życzliwość, to stanie się sobie bliższa. A co za tym idzie łatwiej i lepiej będzie sobie radzić z najróżniejszymi problemami. Gdy dorośli będą starali się stosować zasadę oparcia w sobie, powstanie silna wewnętrzna rodzina, która potrafi sama sobie radzić ze swoimi problemami bez użycia przemocy. Dlatego należy wspierać przedsięwzięcia mające na celu podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie. Na skutek sprzeciwu społecznej dotyczącego przemocy, którego efektem były kampanie medialne, co raz więcej osób ujawniło i ujawnia swoje traumatyczne doświadczenia, poszukując profesjonalnej pomocy. Zwieszające się zainteresowanie zjawiskiem przemocy w rodzinie prowadzi do co raz to większej liczby placówek świadczących pomoc w tym zakresie, a wzrost kompetencji osób pomagających pozwala mieć nadzieję, że szanse uzyskania fachowej pomocy ciągle będą rosły.